

Bruxelles, 19. prosinca 2022.
(OR. en)

16241/22

**Međuinstitucijski predmet:
2022/0393(NLE)**

ENER 706
ENV 1332
COMPET 1066
TRANS 807
CONSOM 356
IND 575
ECOFIN 1361
FISC 268

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	15855/22
Br. dok. Kom.:	15031/22
Predmet:	Prijedlog UREDBE VIJEĆA o uspostavi mehanizma za korekciju tržišta radi zaštite građana i gospodarstva od pretjerano visokih cijena

Za delegacije se u Prilogu nalazi tekst Prijedloga uredbe Vijeća o uspostavi mehanizma za korekciju tržišta radi zaštite građana i gospodarstva od pretjerano visokih cijena, nakon političkog dogovora postignutog na sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku (energetika) 19. prosinca 2022.

Tekst iz Priloga trebaju redigirati pravnici lingvisti.

Vijeće je odlučilo odobriti primjenu pisanog postupka za donošenje ove Uredbe.

2022/0393/NLE

Prijedlog

UREDBE VIJEĆA

o uspostavi mehanizma za korekciju tržišta radi zaštite građana i gospodarstva od pretjerano visokih cijena

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 122. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europske središnje banke¹,

budući da:

¹ Mišljenje od 2. prosinca 2022. (još nije objavljeno u Službenom listu).

- (1) Ničim izazvana i neopravdana vojna agresija Ruske Federacije („Rusija”) na Ukrajinu i dosad nezabilježeno smanjenje opskrbe država članica prirodnim plinom iz Rusije ugrožavaju sigurnost opskrbe u Uniji i njezinim državama članicama. Rusija se usto služi plinom kao oružjem i manipulira tržištem namjernim prekidima protoka plina, što je dovelo do naglog porasta cijena energije u Uniji. Promjena putova opskrbe, koja dovodi do zagušenja u europskoj plinskoj infrastrukturi, potreba za pronalaženjem alternativnih izvora opskrbe plinom i sustavi formiranja cijena koji nisu prilagođeni situaciji šoka u opskrbi doprinijeli su volatilnosti i povećanju cijena. Više cijene prirodnog plina ugrožavaju gospodarstvo Unije jer dovode do kontinuirano visoke inflacije zbog viših cijena električne energije, zbog čega slabi kupovna moć potrošača, kao i do povećanja troškova proizvodnje, posebno u energetske intenzivnim industrijama, te tako ozbiljno ugrožavaju sigurnost opskrbe.
- (2) Cijene prirodnog plina 2022. bile su iznimno nestabilne, a neke su referentne vrijednosti u kolovozu 2022. dosegnule rekordnu razinu. Neuobičajena razina cijena prirodnog plina zabilježena u kolovozu 2022. rezultat je više čimbenika, uključujući labilnu ravnotežu između ponude i potražnje povezanu s ponovnim punjenjem skladišta i smanjenjem protoka plina u plinovodima, strah od daljnjih poremećaja u opskrbi i manipuliranja tržištem koje Rusija provodi te mehanizam formiranja cijena koji nije bio prilagođen takvim ekstremnim promjenama ponude i potražnje i koji je još pogoršao prekomjerno povećanje cijena. Tijekom prethodnog desetljeća cijene su bile u rasponu od 5 EUR/MWh do 35 EUR/MWh, a sad su europske cijene prirodnog plina dosegnule razine 1000 % više od ranijih prosječnih cijena u Uniji. Plinskim budućnosnicama (tromjesečni proizvodi) na nizozemskoj točki trgovanja Title Transfer Facility (TTF) kojima se trguje na burzi ICE Endex² trgovalo se po cijenama nešto nižima od 350 EUR/MWh, a cijene plina TTF-a za dan unaprijed kojim se trgovalo na burzi European Energy Exchange (EEX) dosegnule su 316 EUR/MWh. Cijene plina nikad prije nisu dosegnule razine poput onih zabilježenih u kolovozu 2022.

² ICE ENDEX jedna je od glavnih burza energije u Europi. Za plin osigurava uređeno trgovanje budućnosnicama i opcijama na nizozemskom trgovinskom čvorištu Title Transfer Facility (TTF).

- (3) Nakon štete na plinovodu Sjeverni tok 1, koja je vjerojatno uzrokovana sabotажom u rujnu 2022., nije izgledno da će se u bliskoj budućnosti opskrba Unije plinom iz Rusije nastaviti na predratnim razinama. Europski potrošači i poduzeća i dalje su izloženi očitom riziku od daljnjih mogućih gospodarski štetnih skokova cijena plina. Nepredvidivi događaji, kao što su nesreće ili [...] sabotажa plinovoda, koji ometaju opskrbu Europe plinom ili drastično povećavaju potražnju mogu ugroziti sigurnost opskrbe. Tržišne napetosti i nervoza, izazvane strahom od iznenadne nestašice, vjerojatno će potrajati i nakon ove zime, tj. i sljedeće godine jer se očekuje da će prilagodba šokovima u opskrbi i uspostava novih veza za opskrbu i infrastrukture trajati godinu dana ili dulje.
- (4) Iako postoje i izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja, Title Transfer Facility („TTF”) u Nizozemskoj obično se smatra „standardnom” zamjenskom vrijednošću za određivanje cijena na europskim tržištima plina. Razlog tomu je njegova obično visoka likvidnost, koja je posljedica nekoliko čimbenika, među ostalim zemljopisnog položaja, koji mu je u predratnom okruženju omogućio primanje prirodnog plina iz nekoliko izvora, uključujući znatne količine iz Rusije. Stoga se u velikoj mjeri upotrebljava kao referentna cijena u formulama za određivanje cijena u ugovorima o opskrbi plinom i kao cjenovna osnova za operacije zaštite od rizika ili transakcije s izvedenicama u cijeloj Uniji, među ostalim u čvorištima koja nisu izravno povezana s TTF-om. Prema tržišnim podacima na čvorištu TTF odvijalo se oko 80 % trgovine prirodnim plinom u Europskoj uniji i Ujedinjenoj Kraljevini zajedno u prvih osam mjeseci 2022.

- (5) Međutim, disruptivne promjene na energetske tržištima EU-a od veljače 2022. utjecale su na funkcioniranje i djelotvornost tradicionalnih mehanizama formiranja cijena na veleprodajnom tržištu plina, posebno na referentnu vrijednost TTF-a. Iako je TTF u prošlosti bio dobra zamjenska vrijednost za cijene plina u drugim regijama Europe, od travnja 2022. razdvojio se od cijena u drugim čvorištima i trgovinskim mjestima u Europi, kao i od procjena cijena koje agencije za izvješćivanje o cijenama provode za uvoz ukapljenog prirodnog plina (UPP). To se prije svega dogodilo jer plinski sustav sjeverozapadne Europe ima posebna infrastrukturna ograničenja, u pogledu transporta plinovodima (zapad–istok) i u pogledu kapaciteta ponovnog uplinjavanja UPP-a. Takva su ograničenja djelomično bila odgovorna za opće povećanje cijena plina od početka krize u Europi nakon što je Rusija počela koristiti energiju kao oružje. Neuobičajena razlika između TTF-a i drugih regionalnih čvorišta u kolovozu 2022. upućuje na to da u trenutačnim posebnim tržišnim okolnostima TTF možda nije dobra zamjenska vrijednost za stanje na tržištu izvan sjeverozapadne Europe, u kojoj se tržišta suočavaju s infrastrukturnim ograničenjima. Tijekom nestašice na tržištu sjeverozapadne Europe druga regionalna tržišta izvan tog područja mogu imati povoljnije tržišne uvjete i stoga na njih neopravdano utječe indeksacija ugovora s TTF-om. Stoga je, iako TTF i dalje ostvaruje svoj cilj uravnoteženja ponude i potražnje u sjeverozapadnoj Europi, potrebno djelovati kako bi se ograničio učinak koji neuobičajene pojave prekomjernih cijena na TTF-u imaju na druga regionalna tržišta u EU-u. Nedostaci u formiranju cijena u manjoj mjeri mogu postojati i na drugim čvorištima.

- (6) Dostupne su različite mjere za rješavanje problema s trenutnim mehanizmima formiranja cijena. Jedna je od mogućnosti za europska poduzeća pogođena nedavnim poremećajima na tržištu i nedostacima sustava formiranja cijena ponovno pregovarati o postojećim ugovorima koji se temelje na TTF-u. Budući da su referentne cijene povezane s budućnosnicama TTF-a relevantne na drukčiji način nego u prošlosti i nisu nužno reprezentativne za stanje na tržištu plina izvan sjeverozapadne Europe, određeni kupci mogu pokušati riješiti trenutne probleme povezane s formiranjem cijena i referentnom vrijednošću TTF-a ponovnim pregovaranjem sa svojim ugovornim partnerima, bilo pod izričitim uvjetima ugovora ili u skladu s općim načelima ugovornog prava.
- (7) Isto tako, uvozna trgovačka društva ili države članice koje djeluju u njihovo ime mogu surađivati s međunarodnim partnerima kako bi ponovno pregovarali o postojećim ugovorima o opskrbi ili postigli dogovor o novim ugovorima o opskrbi s prikladnijim formulama za određivanje cijena prilagođenima trenutnoj situaciji volatilnosti. Koordinirana kupnja putem informatičkog alata utvrđenog Uredbom (EU) [XXXX/2022] mogla bi omogućiti snižavanje cijene uvoza energije, čime bi se smanjila potreba za intervencijom na tržištu.
- (8) Usto, Direktiva 2014/65/EU već uključuje određene zaštitne mjere za ograničavanje epizoda ekstremne volatilnosti, na primjer zahtjev da se na reguliranim tržištima uspostave tzv. sustavi za kratkotrajni prekid trgovanja, kojima se na nekoliko sati ograničavaju ekstremna povećanja cijena. Mehanizam za upravljanje unutardnevnom volatilnošću, uveden člancima od 15. do 17. Uredbe Vijeća (EU) [XXXX/2022], doprinosi ograničavanju ekstremne volatilnosti cijena na tržištima energetske izvedenice u jednom danu. Međutim, ti mehanizmi djeluju samo kratkoročno i nisu namijenjeni sprečavanju toga da tržišne cijene dosegnu određene prekomjerne razine.

- (9) Smanjenje potražnje dodatan je važan element za rješavanje problema ekstremnih skokova cijena. Smanjenje potražnje za plinom i električnom energijom može smanjiti tržišne cijene i tako doprinijeti ublažavanju problema s neuobičajeno visokim cijenama plina. Stoga bi se ovom Uredbom, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 21. listopada 2022., trebalo osigurati da aktivacija mehanizma ne dovede do povećane upotrebe plina.
- (9a) U ljeto 2022. subjekti koje subvencionira država kupovali su plin za skladištenje, a da pritom nije uzet u obzir učinak nekoordinirane kupnje na cijene, što je doprinijelo povećanju referentnih vrijednosti cijena, a posebno cijena na TTF-u. Stoga je, gdje je to potrebno, bolja koordinacija država članica koje za kupnju plina za punjenje podzemnih skladišta angažiraju subjekte koje financira država važna za izbjegavanje ekstremnih skokova cijena u budućnosti. Primjena mehanizma zajedničke nabave uspostavljenog Uredbom XXXX/2022 može imati važnu ulogu u ograničavanju prekomjernih cijena plina u tom pogledu.
- (10) Postojećim mjerama mogu se rješavati neki od elemenata koji uzrokuju probleme s formiranjem cijena na tržištima plina, ali se ne jamči trenutačno i dovoljno pouzdano rješenje aktualnih problema.
- (11) Stoga je potrebno uspostaviti privremeni mehanizam za korekciju tržišta za transakcije prirodnim plinom na glavnim tržištima izvedenica TTF-a i izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja s dospijećima od jednog mjeseca do godinu dana unaprijed kao instrument protiv pretjerano visokih cijena plina s trenutačnim učinkom.

- (12) U zaključcima Europskog vijeća od 21. listopada 2022. Komisija je pozvana da hitno podnese prijedlog za privremeni dinamični cjenovni raspon za transakcije prirodnim plinom uzimajući u obzir zaštitne mjere iz članka 23. stavka 2. Komisijina Prijedloga uredbe Vijeća o jačanju solidarnosti koje se temelji na boljoj koordinaciji nabave plina, prekograničnim razmjenama plina i pouzdanim referentnim vrijednostima cijena od 18. listopada 2022.
- (13) Sljedeće zaštitne mjere trebalo bi, s jedne strane, razmotriti pri osmišljavanju mehanizma za korekciju tržišta i, s druge strane, upotrijebiti kako bi se zajamčilo da će moguća aktivacija mehanizma za korekciju tržišta biti prekinuta ako više ne postoje uvjeti za njegovu aktivaciju ili ako dođe do nenamjernih poremećaja na tržištu[...]: trebao bi se primjenjivati na transakcije prirodnim plinom na virtualnoj točki trgovanja TTF, kojom upravlja Gasunie Transport Services B.V.; druga plinska čvorišta u Uniji mogu se povezati s korigiranom promptnom cijenom na TTF-u putem dinamičnog cjenovnog raspona; njime se ne bi trebala dovoditi u pitanje izvanburzovna trgovina plinom, ne bi se trebala ugroziti sigurnost opskrbe plinom u Uniji, trebao bi ovisiti o napretku ostvarenom u provedbi cilja smanjenja potrošnje plina, ne bi smio dovesti do ukupnog povećanja potrošnje plina, trebao bi biti osmišljen tako da se njime ne spriječi tržišno utemeljen protok plina unutar EU-a, ne bi smio utjecati na stabilnost i uredno funkcioniranje tržišta energetske izvedenice te bi se njime trebale uzimati u obzir tržišne cijene plina na različitim organiziranim tržištima diljem Unije.
- (14) Kako bi se izbjegli znatni poremećaji na tržištu i poremećaji u ugovorima o opskrbi, koji bi mogli dovesti do ozbiljnih rizika za sigurnost opskrbe, mehanizam za korekciju tržišta trebao bi biti osmišljen tako da ispunjava dva osnovna kriterija: da djeluje kao djelotvoran instrument protiv epizoda izvanredno visokih cijena plina i da se aktivira samo ako cijene dosegnu iznimne razine u usporedbi sa svjetskim tržištima.

- (15) Intervencija u okviru mehanizma za korekciju tržišta trebala bi biti ograničena na uklanjanje najvažnijih nedostataka u formiranju cijena. Cijena namire na TTF-u za mjesec unaprijed za izvedenice daleko je najčešće korištena referentna vrijednost u ugovorima o opskrbi plinom u cijelom EU-u, a nakon toga slijede one s dospijećem od dva mjeseca do godine dana unaprijed. Međutim, premještanje trgovanja na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja moglo bi dovesti do poremećaja na energetske ili financijske tržištima EU-a, primjerice zbog arbitraže sudionika na tržištu između korigiranih i nekorigiranih izvedenica, na štetu potrošača. Stoga bi u mehanizam za korekciju tržišta u načelu trebale biti uključene izvedenice povezane sa svim virtualnim točkama trgovanja u Uniji. Međutim, primjena mehanizma na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja osim TTF-a složena je i iziskuje dodatnu tehničku pripremu. Budući da je hitno potrebno uvesti mehanizam za korekciju tržišta za najvažnije izvedenice (TTF), Komisiju bi trebalo ovlastiti da provedbenim aktom definira tehničke pojedinosti primjene mehanizma za korekciju tržišta na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja i na određene izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja koje bi na temelju unaprijed definiranih kriterija mogle biti isključene.
- (16) Uvođenje mehanizma za korekciju tržišta trebalo bi tržištu odaslati jasnu poruku da EU neće prihvatiti prekomjerne cijene koje su posljedica manjkavog formiranja cijena. Time bi se također trebala pružiti sigurnost sudionicima na tržištu u pogledu pouzdanih ograničenja za trgovanje plinom te bi se mogla ostvariti znatna gospodarska ušteda i za poduzeća i za kućanstva, koja ne bi više bila toliko izložena epizodama prekomjernih cijena energije.

- (17) Mehanizmom bi se trebala uvesti dinamična sigurnosna gornja granica za cijenu izvedenica s dospijećem od jednog mjeseca do godine dana unaprijed. Dinamičnu gornju granicu trebalo bi aktivirati ako cijena izvedenica dosegne unaprijed utvrđenu razinu i ako povećanje cijena ne odgovara sličnom povećanju na regionalnim ili svjetskim tržištima.
- (17a) Stoga bi se dinamičnom sigurnosnom gornjom granicom trebalo osigurati da se ne prihvaćaju nalozi za trgovanje koji bi bili znatno viši od cijena UPP-a u drugim regijama svijeta. Za utvrđivanje referentne cijene koja odražava globalna kretanja cijena UPP-a trebalo bi upotrebljavati odgovarajuće referentne vrijednosti. Referentna cijena trebala bi se temeljiti na procjenama cijena UPP-a [...] koje su reprezentativne za uvjete na europskom tržištu te, zbog posebne važnosti Ujedinjene Kraljevine i Azije kao konkurenata na globalnom tržištu UPP-a, i na odgovarajućoj referentnoj vrijednosti za Ujedinjenu Kraljevinu i azijske regije. Za razliku od plina iz plinovoda, UPP-om se trguje u cijelom svijetu. Stoga cijene UPP-a bolje odražavaju kretanja cijena plina na globalnoj razini i mogu poslužiti kao referentna vrijednost kako bi se procijenilo odstupaju li razine cijena u kontinentalnim čvorištima neuobičajeno od međunarodnih cijena.

- (17aa) Uzorak cijena UPP-a koji se uzima u obzir trebao bi biti dovoljno velik da bude informativan čak i u slučaju da određena cijena UPP-a ne bude dostupna određenog dana. Kako bi se utvrdila reprezentativna košarica europskih i međunarodnih cijena te kako bi se osiguralo da subjekti koji pružaju informacije o cijenama podliježu relevantnim propisima EU-a, procjene cijena trebale bi odabrati agencije za izvješćivanje koje su navedene u Registru referentnih vrijednosti uspostavljenom Uredbom (EU) 2016/1011. Budući da su pravodobne informacije ključne za dinamični mehanizam za korekciju tržišta, u obzir bi trebalo uzeti samo informacije o cijenama od subjekata koji pružaju informacije koje se odnose na dan objave. Kako bi ACER mogao izvršavati svoje dužnosti nadzora tržišta na temelju ove Uredbe i pravodobno izračunati referentnu cijenu, potrebno je obvezati agencije za izvješćivanje koje objavljuju procjene cijena da ACER-u dostave procjene već do 21.00 sat po srednjoeuropskom vremenu, pod uvjetom da su dostupne, kako bi ACER mogao objaviti referentnu cijenu prije kraja dana; iako se takve obveze izvješćivanja odnose samo na postojeće podatke i ne predstavljaju znatno dodatno opterećenje za agencije za izvješćivanje te su česte u regulaciji energetskog i financijskog tržišta, ACER bi trebao osigurati povjerljivo postupanje s primljenim informacijama, zaštititi sva prava intelektualnog vlasništva povezana s informacijama i upotrebljavati ih isključivo u regulatorne svrhe. ACER bi trebao moći izdati smjernice o formatu u kojem se moraju dostaviti relevantni podaci.
- (17ab) Zbog njegove visoke likvidnosti primjereno je uključiti i izvedenice s najkraćim dospelom povezane s nacionalnom točkom uravnoteženja u Ujedinjenoj Kraljevini. Dnevna procjena cijena koju ACER provodi u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) XXXX/2022 trebala bi biti dio košarice procjena cijena UPP-a.

- (17b) Iako su referentne vrijednosti koje se uzimaju u obzir za referentnu cijenu dobra zamjenska vrijednost za globalna kretanja cijena UPP-a, one ne mogu naprosto zamijeniti cijene izvedenica. To je uglavnom zato što referentna cijena odražava cijene na različitim lokacijama u odnosu na TTF i druge virtualne točke trgovanja u Uniji. Njima se primjerice ne uzimaju u obzir troškovi povezani s mogućim zagušenjima infrastrukture do kojih dolazi pri premještanju plina iz terminala za UPP u mjesto na kojem se nalazi čvorište TTF. Stoga su cijene na TTF-u obično više od cijena koje se uzimaju u obzir za referentnu cijenu. Razlika je u prosjeku iznosila oko 35 EUR/MWh između lipnja i kolovoza 2022. Nadalje, za sigurnost opskrbe ključno je da se ispravljena cijena izvedenica TTF-a postavi na dovoljno visoku razinu kako bi se i dalje privukao uvoz ukapljenog prirodnog plina iz drugih regija u svijetu. Stoga bi na referentnu cijenu za izračun ispravljene cijene izvedenica TTF-a trebalo dodati premiju za sigurnost opskrbe. Formula za sigurnosnu gornju granicu trebala bi biti u potpunosti dinamična, utemeljena na košarici cijena koja se dinamično razvija i odražava cijene na svjetskom tržištu i na određenoj sigurnosnoj marži, kako bi se osiguralo da sigurnost opskrbe nije ugrožena. Dinamična sigurnosna gornja granica može svakodnevno varirati na temelju kretanja globalnih cijena sadržanih u košarici.
- (17c) Sigurnosna gornja granica ne bi trebala biti statična, već bi se trebala svakodnevno i dinamično prilagođavati. Objavljivanjem dnevne cijene namire omogućuje se da gornja granica ostane u skladu s kretanjima na tržištu ukapljenog prirodnog plina te da se očuva proces formiranja cijena na burzama i ublaže mogući učinci na uredno funkcioniranje tržišta izvedenica. Osmišljavanjem dinamične sigurnosne gornje granice smanjit će se i rizici za središnje druge ugovorne strane i ograničiti učinak na sudionike na tržištima budućnosnica, kao što su članovi sustava poravnanja i njihovi klijenti. Sigurnosnom gornjom granicom ne bi se trebale korigirati tržišne cijene ispod određene granice.
- (18) Kako bi se izbjegli rizici da dinamično ograničenje trgovanja za cijenu izvedenica TTF-a s dospijećem od jednog mjeseca do godine dana unaprijed dovede [...] do nezakonitog tajnog dogovaranja među opskrbljivačima ili trgovcima prirodnim plinom, financijski regulatori, ACER i tijela nadležna za tržišno natjecanje trebali bi tijekom aktivacije mehanizma za korekciju tržišta posebno pažljivo pratiti tržišta izvedenica za plin i energiju.

- (19) Mehanizam za korekciju tržišta trebao bi biti privremene prirode i trebalo bi ga aktivirati samo kako bi se ograničilo epizode iznimno visokih cijena prirodnog plina koje nisu povezane s cijenama na drugim burzama plina. U tu bi svrhu trebalo ispuniti dva kumulativna uvjeta za aktivaciju mehanizma za korekciju tržišta.
- (20) Mehanizam za korekciju tržišta trebao bi se aktivirati samo kada cijene namire za izvedenice s najkraćim dospijećem dostignu unaprijed određenu iznimno visoku razinu, kako bi se osiguralo da se tim mehanizmom ispravljaju nedostaci na tržištu, a da se ne utječe bitno na ponudu i potražnju ni na uobičajeno određivanje cijena. Ako se ne utvrdi na dovoljno visokoj razini, gornja granica mogla bi spriječiti sudionike na tržištu da se uspješno zaštite od rizika jer bi formiranje pouzdanih cijena za proizvode s datumom isporuke u budućnosti i funkcioniranje tržišta izvedenica mogli biti narušeni. Kad bi se mehanizam aktivirao kako bi se cijene umjetno smanjile, a ne kako bi se ispravio poremećaj tržišta, to bi imalo znatan negativan učinak na sudionike na tržištu, uključujući energetska poduzeća, koja bi mogla imati poteškoća s ispunjavanjem maržnih poziva i ograničenjima likvidnosti, što bi moglo dovesti do neispunjavanja obveza. Nekim sudionicima na tržištu [...], posebno manjima [...], moglo bi se onemogućiti da zaštite svoje pozicije, što bi dodatno pogoršalo volatilnost na promptnim tržištima i dovelo do možda i većih skokova cijena. S obzirom na znatan obujam trgovanja, takav bi razvoj događaja predstavljao očit rizik za gospodarstvo, koji bi osmišljavanjem mjere trebalo spriječiti. Stoga bi na temelju prošlih iskustava, kao što je izniman porast cijena zabilježen u kolovozu 2022., trebalo odrediti razine cijena na kojima bi se trebao aktivirati mehanizam za korekciju tržišta. Dostupni podaci pokazuju da su u ljeto 2022. cijene izvedenica TTF-a s najkraćim dospijećem dosegle razine više od 180 EUR[...]/MWh. Cilj mehanizma za korekciju tržišta trebalo bi biti izbjegavanje neuobičajenih cijena na razini dostignutoj prošlog ljeta.

- (21) Nadalje, mehanizam za korekciju tržišta trebao bi se aktivirati samo kad cijene na TTF-u dosegnu razine koje su znatno i neuobičajeno visoke u usporedbi s cijenama UPP-a koje odražavaju cijene na svjetskom tržištu. Ako se cijene na svjetskim tržištima povećavaju jednakom brzinom i u jednakoj mjeri kao cijene na TTF-u, aktivacija mehanizma za korekciju tržišta mogla bi spriječiti kupnju zaliha na svjetskim tržištima, što bi moglo ugroziti sigurnost opskrbe. Stoga bi se mehanizam za korekciju tržišta trebao aktivirati samo u situacijama u kojima su cijene na TTF-u duže vrijeme znatno više od cijena na svjetskim tržištima. Isto tako, ako se razlika u odnosu na cijene na TTF-u smanji ili nestane, mehanizam bi se trebao deaktivirati kako bi se izbjegao rizik za sigurnost opskrbe.

(24) Kako bi se postigla potpuna usklađenost s Uredbom Vijeća (EU) 2022/1369 i ciljevima smanjenja potražnje utvrđenima u toj uredbi, Komisija bi trebala moći suspendirati aktivaciju mehanizma ako on negativno utječe na napredak u provedbi cilja smanjenja potrošnje plina u skladu s člankom 3. Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369 ili dovodi do ukupnog povećanja potrošnje plina za 15 % u mjesec dana ili za 10 % tijekom dva uzastopna mjeseca u usporedbi s odgovarajućom prosječnom potrošnjom tijekom usporedivih mjeseci prethodnih godina. Kako bi se korigirale regionalne varijacije ili varijacije na razini Unije prouzročene sezonalnošću, promjenama vremena i drugim čimbenicima, kao što je kriza uzrokovana bolešću COVID-19, potrošnju plina trebalo bi mjeriti u odnosu na potrošnju tijekom pet godina koje su prethodile stupanju ove Uredbe na snagu, u skladu s pristupom iz Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369, i [...] na temelju podataka o potrošnji plina i smanjenju potražnje za plinom koje su države članice dostavile na temelju članka 8. Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369. Učinak smanjenja cijena prirodnog plina koji bi mehanizam za korekciju tržišta mogao imati ne bi trebao dovesti do umjetnog poticanja potrošnje prirodnog plina u EU-u do te mjere da se ometaju nastojanja potrebna za smanjenje potražnje za prirodnim plinom u skladu s ciljevima smanjenja potražnje na temelju članaka 3. i 5. Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369 i članaka 3. i 4. Uredbe 2022/1854. Komisija bi trebala osigurati da se aktivacijom mehanizma ne uspori napredak koji države članice ostvaruju u postizanju svojih ciljeva smanjenja potrošnje energije.

- (26) Ovisno o razini intervencije, mehanizam za korekciju tržišta može uključivati financijske i ugovorne rizike te rizike u pogledu sigurnosti opskrbe. Razina rizika ovisi o učestalosti aktivacije mehanizma i stoga može ometati normalno funkcioniranje tržišta. Što je prag za intervenciju niži, to će se mehanizam češće aktivirati i tako povećati vjerojatnost ostvarenja rizika. Stoga bi uvjete za aktivaciju mehanizma trebalo utvrditi na razini koja je povezana s neuobičajenim i iznimno visokim razinama cijene na TTF-u za mjesec unaprijed ujedno osiguravajući da je mehanizam djelotvoran instrument protiv pojave prekomjernih cijena koje ne odražavaju kretanja na međunarodnom tržištu.
- (27) Važno je da mehanizam bude osmišljen tako da se njime ne remeti temeljna ugovorna ravnoteža ugovora o opskrbi plinom, nego rješavaju slučajevi neuobičajenih kretanja na tržištu. Ako se pokretači za intervenciju utvrde na razini na kojoj se njima ispravljaju postojeći problemi u formiranju cijena, a nisu namijenjeni utjecaju na ravnotežu između ponude i potražnje, rizik da se mehanizmom odnosno njegovom aktivacijom promijeni ugovorna ravnoteža postojećih ugovora može se svesti na najmanju moguću mjeru.
- (28) Kako bi se osiguralo da mehanizam za korekciju tržišta ima trenutačan učinak, dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se aktivirati trenutačno i automatski, bez potrebe za daljnjom odlukom Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora („ACER”) ili Komisije.
- (28a) Kako bi se rano otkrili mogući problemi koji proizlaze iz aktivacije, Komisija bi trebala ovlastiti Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala („ESMA”) i ACER da izdaju izvješće o mogućim negativnim učincima mehanizma na financijska i energetska tržišta i sigurnost opskrbe.

(29) ACER bi trebao kontinuirano pratiti jesu li ispunjeni uvjeti za djelovanje mehanizma za korekciju tržišta. ACER je najprikladnije tijelo za provedbu takvog praćenja jer ima pregled tržišta plina u cijeloj Uniji i potrebno stručno znanje o funkcioniranju tržišta plina te je već ovlašten pratiti aktivnosti trgovanja veleprodajnim energetskim proizvodima u skladu s pravom EU-a. ACER bi stoga trebao pratiti razvoj cijene namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospijećem i uspoređivati je s referentnom cijenom utvrđenom na temelju prosječne cijene iz procjena cijena UPP-a povezanih s europskim trgovinskim čvorištima kako bi provjerio jesu li ispunjeni uvjeti kojima se opravdava aktivacija ili deaktivacija mehanizma za korekciju tržišta. Nakon što se ispune uvjeti za aktivaciju, ACER bi na svojoj internetskoj stranici trebao odmah objaviti obavijest o tome da su ispunjeni uvjeti za aktivaciju mehanizma. Sljedeći dan operatori reguliranih tržišta ne bi trebali prihvaćati naloge iznad dinamičnog ograničenja trgovanja, a sudionici na tržištu izvedenica TTF-a ne bi smjeli podnositi takve naloge. Operateri uređenih tržišta i sudionici na tržištu izvedenica TTF-a trebali bi pratiti internetske stranice ACER-a na kojima bi dnevna referentna cijena trebala biti objavljena. Slično dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se primjenjivati na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u provedbenom aktu koji se odnosi na primjenu na te izvedenice.

- (30) Aktivacija mehanizma za korekciju tržišta može imati neželjene i nepredvidive učinke na gospodarstvo, uključujući rizike za sigurnost opskrbe i financijsku stabilnost. Kako bi se osigurala brza reakcija u slučaju nenamjernih poremećaja na tržištu, trebalo bi uvesti učinkovite zaštitne mjere, na temelju objektivnih kriterija, tako da se mehanizam u svakom trenutku može suspendirati. Ako na temelju rezultata ACER-ova praćenja postoje konkretne naznake da je korekcija tržišta neminovna, Komisija bi trebala moći zatražiti mišljenje ESMA-e, ACER-a i, prema potrebi, ENTSOG-a i Koordinacijske skupine za plin o učinku moguće korekcije tržišta na sigurnost opskrbe, protok plina unutar EU-a i financijsku stabilnost kako bi prema potrebi mogla brzo suspendirati ACER-ovu aktivaciju mehanizma za korekciju tržišta.
- (31) Osim dnevnog preispitivanja toga postoje li i dalje uvjeti za dinamično ograničenje trgovanja, trebalo bi uključiti i dodatne zaštitne mjere kako bi se izbjegli nenamjerni poremećaji na tržištu.
- (32) Dinamično ograničenje trgovanja ne bi se trebalo odnositi na izvanburzovne („OTC”) transakcije jer bi njihovo uključivanje dovelo do ozbiljnih problema u praćenju, a možda i do problema u pogledu sigurnosti opskrbe. Međutim, trebao bi se primjenjivati mehanizam preispitivanja kako bi se procijenilo može li isključivanje izvanburzovnih transakcija dovesti do znatnih premještanja trgovanja izvedenicama na izvanburzovna tržišta te pritom ugroziti stabilnost financijskih ili energetske tržišta.
- (33) Mehanizam za korekciju tržišta trebao bi se automatski deaktivirati ako njegovo djelovanje više nije opravdano stanjem na tržištu prirodnog plina. Ako ne dođe do poremećaja na tržištu, mehanizam bi se trebao deaktivirati tek nakon određenog vremena kako bi se izbjegla česta aktivacija i deaktivacija. Mehanizam za korekciju tržišta stoga bi se trebao automatski deaktivirati nakon dvadeset dana ako dinamično ograničenje trgovanja iznosi 180 EUR za određeno razdoblje. Kao i za aktivaciju, za deaktivaciju mehanizma ne bi trebala biti potrebna nikakva procjena ACER-a ili Komisije, već bi se ona trebala dogoditi automatski kada se za to ispune uvjeti.

- (33a) Ako dođe do znatnog smanjenja opskrbe plinom i situacije u kojoj opskrba plinom nije dovoljna za zadovoljavanje preostale potražnje za plinom, Komisija na temelju članka 12. stavka 1. Uredbe (EU) 2017/1938 može proglasiti izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije na zahtjev jedne države članice koja je proglasila izvanredno stanje te treba proglasiti izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije ako su dvije ili više država članica proglasile izvanredno stanje. Kako bi se spriječilo da kontinuirana aktivacija mehanizma za korekciju tržišta dovede do problema u pogledu sigurnosti opskrbe, mehanizam bi trebalo automatski deaktivirati ako je Komisija proglasila izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije.
- (34) Ključno je da mehanizam za korekciju tržišta uključuje djelotvoran instrument za suspenziju, na temelju objektivnih kriterija, dinamične sigurnosne gornje granice odmah i u bilo kojem trenutku ako bi njezina primjena uzrokovala ozbiljne poremećaje na tržištu, što bi utjecalo na sigurnost opskrbe i protok plina unutar EU-a.
- (35) Budući da je važno temeljito procijeniti sve zaštitne mjere koje treba uzeti u obzir pri procjeni moguće suspenzije mehanizma za korekciju tržišta, taj bi se mehanizam trebao suspendirati odlukom Komisije. Pri donošenju te odluke, što bi trebalo učiniti bez nepotrebne odgode, Komisija bi posebno trebala procijeniti ugrožava li nastavak primjene dinamičnog ograničenja trgovanja sigurnost opskrbe u Uniji, je li popraćen dostatnim naporima za smanjenje potražnje, sprečava li tržišno utemeljen protok plina unutar Unije, utječe li negativno na tržišta energetske izvedenice, uzimaju li se pri njemu u obzir tržišne cijene plina na različitim organiziranim tržištima u Uniji ili može li negativno utjecati na postojeće ugovore o opskrbi plinom. U takvim slučajevima Komisija bi provedbenom odlukom trebala odlučiti suspendirati mehanizam za korekciju tržišta. Budući da je potrebna brza reakcija, ne bi se trebalo zahtijevati djelovanje u skladu s postupkom komitologije.

- (36) Mehanizam za korekciju tržišta ne bi trebao ugroziti sigurnost opskrbe plinom u Uniji ograničavanjem cjenovnih signala koji su ključni za privlačenje potrebnih zaliha plina i za protok plina unutar EU-a. Opskrbljivači plinom zapravo mogu obustaviti opskrbu kad se aktivira mehanizam za korekciju tržišta kako bi povećali dobit prodajom netom nakon deaktivacije gornjih granica. U slučaju da mehanizam prouzroči takve rizike za sigurnost opskrbe plinom u Uniji, ali se ne proglasi izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije, Komisija bi ga trebala odmah suspendirati. Elementi koje treba uzeti u obzir pri procjeni rizika za sigurnost opskrbe trebali bi uključivati moguće znatno odstupanje jedne od sastavnica referentne cijene na temelju članka 2. stavka 2. u usporedbi s povijesnim trendom te znatan pad tromjesečnog uvoza UPP-a u Uniju u usporedbi istim tromjesečjem prethodne godine.
- (36a) Budući da je prekogranični protok plina među državama članicama ključan element sigurnosti opskrbe u Uniji, aktivaciju mehanizma za korekciju tržišta trebalo bi suspendirati i ako neopravdano ograničava prekogranični protok plina na unutarnjem tržištu i time ugrožava sigurnost opskrbe plinom u Uniji.
- (37) Mehanizam za korekciju tržišta ne bi trebao umanjiti ulogu koju cjenovni signali imaju na Unijinu unutarnjem tržištu plina niti sprečavati tržišno utemeljen protok plina unutar Unije jer je ključno da se prirodni plin nastavi dopremati ondje gdje je najpotrebniji.

(38) Mehanizam za korekciju tržišta ne bi trebao neopravdano ugroziti nastavak pravilnog funkcioniranja tržišta energetske izvedenice. Ta tržišta imaju ključnu ulogu u omogućavanju sudionicima na tržištu da zaštite svoje pozicije kako bi upravljali rizicima, posebno u pogledu volatilnosti cijena. Usto, intervencije u cijene putem mehanizma za korekciju tržišta mogu dovesti do znatnih financijskih gubitaka za sudionike na tržištu izvedenica. S obzirom na veličinu tržišta plina u Uniji, takvi gubici mogu ne samo utjecati na specijalizirana tržišta izvedenica, nego i imati znatne popratne učinke na druga financijska tržišta. Intervencije u cijene mogle bi dovesti i do štetnog povećanja maržnih poziva uslijed neizvjesnosti. Bitno povećanje maržnih poziva moglo bi dovesti do znatnih financijskih gubitaka i gubitaka likvidnosti za sudionike na tržištu, a time i do neispunjavanja obveza člana sustava poravnanja ili krajnjeg klijenta. Relevantni sudionici na tržištu trebali bi djelovati u dobroj vjeri i ne bi trebali neopravdano mijenjati postupke upravljanja rizicima i tako prouzročiti povećanje maržnih poziva, posebno ako to nije u skladu s uobičajenim tržišnim postupcima. Komisija bi stoga trebala odmah suspendirati mehanizam za korekciju tržišta ako se njime ugrožava uredno funkcioniranje tržišta izvedenica, primjerice ako dovodi do znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije ili do znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a na mjesta trgovanja izvan EU-a. U tom je pogledu važno da Komisija uzme u obzir dostupno stručno znanje relevantnih tijela Unije. Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala neovisno je tijelo koje doprinosi zaštiti stabilnosti financijskog sustava EU-a, posebno promicanjem stabilnih i urednih financijskih tržišta, kao što su tržišta izvedenica. Komisija bi stoga trebala uzeti u obzir izvješća ESMA-e o tim aspektima. Osim toga, Komisija bi trebala uzeti u obzir sve savjete Europske središnje banke („ESB”) u vezi sa stabilnošću financijskog sustava u skladu s člankom 127. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („UFEU”) i člankom 25.1 Protokola IV. uz UFEU. S obzirom na volatilnost financijskih tržišta i potencijalno velik učinak tržišnih intervencija na njima, važno je osigurati da Komisija može brzo suspendirati mehanizam za korekciju tržišta. Izvješće ESMA-e trebalo bi izdati najkasnije u roku od 48 sati ili u hitnim slučajevima na zahtjev Komisije isti dan.

- (39) Mehanizam za korekciju tržišta trebao bi biti osmišljen tako da se njime rješavaju samo iznimna povećanja cijena plina uzrokovana nedostacima u mehanizmu formiranja cijena i kao takav ne bi trebao utjecati na valjanost postojećih ugovora o opskrbi plinom. Međutim, ako ACER ili Komisija zamijete da aktivacija mehanizma za korekciju tržišta negativno utječe na postojeće ugovore o opskrbi, Komisija bi ga trebala suspendirati.
- (40) Pri osmišljavanju mehanizma i mogućnosti za njegovu suspenziju u obzir bi trebalo uzeti da bi trgovci prirodnim plinom mogli premjestiti trgovinu prirodnim plinom u regije izvan Unije, čime bi se smanjila djelotvornost mehanizma za korekciju tržišta. To bi bio slučaj, na primjer, kad bi se trgovci počeli baviti izvanburzovnom trgovinom plina, koja je manje transparentna, manje podliježe regulatornom nadzoru i za uključene strane znači veći rizik od neispunjavanja obveza. To bi bio slučaj i kad bi trgovci, čija zaštita od rizika može biti ograničena mehanizmom za korekciju tržišta, tražili zaštitu od rizika u drugim jurisdikcijama, zbog čega bi druga ugovorna strana u poravnanju trebala izvršiti rebalans novčanih sredstava na kojima se temelje pozicije u izvedenicama kako bi se odrazila ograničena cijena namire, čime bi se aktivirali maržni pozivi.
- (41) ACER, ESMA, Europska mreža operatora transportnih sustava za plin („ENTSOG”) i Koordinacijska skupina za plin osnovana na temelju Uredbe (EU) 2017/1938 trebali bi pomagati Komisiji u praćenju mehanizma za korekciju tržišta.

- (41a) Pri obavljanju svojih zadaća na temelju ove Uredbe, Komisija bi također trebala imati mogućnost konzultirati se s ESB-om i zatražiti njegov savjet, u skladu s ulogom ESB-a na temelju članka 127. stavka 5. UFEU-a, kako bi doprinio nesmetanom vođenju politika koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava, te na temelju članka 25.1 Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke kako bi dao savjete, među ostalim, Komisiji, i s njom se savjetovao o području primjene i provedbi zakonodavstva Unije koje se odnosi na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava. Postupak savjetovanja s ESB-om trebao bi se organizirati tako da se, prema potrebi, omogući brza suspenzija mehanizma za korekciju tržišta.
- (41b) S obzirom na hitnu potrebu za rješavanjem problema, posebno u određivanju cijena izvedenica TTF-a u Uniji, brza provedba mehanizma za korekciju tržišta od ključne je važnosti. ESMA i ACER trebali bi provesti procjenu učinka mehanizma za korekciju tržišta („procjena učinaka”) kako bi analizirali bi li njegova brza provedba mogla dovesti do neželjenih negativnih posljedica za financijska ili energetska tržišta ili za sigurnost opskrbe. Procjenu učinaka trebalo bi dostaviti Komisiji već do 1. ožujka 2023. U njoj bi prije svega trebalo analizirati elemente potrebne za provedbeni akt koji se odnosi na modalitete proširenja mehanizma za korekciju tržišta na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja i provjeriti jesu li ključni elementi mehanizma za korekciju tržišta i dalje primjereni s obzirom na kretanja na financijskom i energetsom tržištu te u odnosu na sigurnost opskrbe. ESMA i ACER najkasnije do 23. siječnja 2023. objavljuju izvješće s preliminarnim podacima o uvođenju mehanizma za korekciju tržišta. Uzimajući u obzir rezultate procjene učinaka, Komisija bi, prema potrebi, bez nepotrebne odgode trebala predložiti izmjenu ove Uredbe kako bi se prilagodili proizvodi obuhvaćeni mehanizmom za korekciju tržišta.

- (42) Komisija na temelju procjene učinaka ili nakon određenog događaja na tržištu ili odluke o suspenziji [...] ili s obzirom na kretanja na financijskom i energetsom tržištu te u odnosu na sigurnost opskrbe može predložiti i druge izmjene ove Uredbe.
- (42a) Kako bi se očuvalo dobro funkcioniranje tržišta izvedenica, a posebno postupci upravljanja rizicima kod središnjih drugih ugovornih strana, te kako bi se potreba za zahtijevanjem dodatne marže kao kolaterala svela na najmanju moguću mjeru, strane bi trebale moći na uredan način prebijati ili smanjivati pozicije na tržištu izvedenica TTF-a ako to žele. Stoga se dinamično ograničenje trgovanja ne bi trebalo primjenjivati na ugovore sklopljene prije stupanja na snagu ove Uredbe ni na transakcije na temelju kojih sudionici na tržištu prebijaju ili smanjuju pozicije, a koje proizlaze iz ugovorâ o izvedenicama TTF-a sklopljenih prije stupanja na snagu ove Uredbe.
- (42b) Središnje druge ugovorne strane imaju ključnu ulogu u osiguravanju urednog funkcioniranja tržišta izvedenica TTF-a jer smanjuju rizik druge ugovorne strane. Stoga je nužno da se mehanizmom za korekciju tržišta ne ometaju aktivnosti središnjih drugih ugovornih strana, posebno kad je riječ o upravljanju pozicijama neispunjavanja obveza. Zbog toga se dinamično ograničenje trgovanja ne bi trebalo primjenjivati na transakcije izvršene u okviru postupka za upravljanje neispunjenim obvezama koji organizira središnja druga ugovorna strana.

- (43) Mehanizam za korekciju tržišta nužan je i proporcionalan kako bi se postigao cilj korekcije pretjerano visokih cijena plina na TTF-u i drugim virtualnim točkama trgovanja. Neizravni učinci skokova cijena, kao što su povećanje cijena energije i inflacija, pogađaju sve države članice. Kad je riječ o nedostacima u sustavu formiranja cijena, oni se različito odražavaju u različitim državama članicama, odnosno povećanja cijena su izraženija u nekim državama članicama (npr. u državama srednje Europe) nego u drugima (npr. državama članicama na periferiji ili onima koje imaju druge mogućnosti opskrbe). Kako bi se izbjeglo fragmentirano djelovanje, koje bi moglo dovesti do podjele integriranog tržišta plina EU-a, potrebno je zajedničko djelovanje u duhu solidarnosti. To je ključno i za sigurnost opskrbe u Uniji. Osim toga, zajedničkim zaštitnim mjerama, koje bi mogle biti potrebnije u državama članicama bez alternativnih izvora opskrbe nego u onima s više alternativa, osigurava se koordiniran pristup kao izraz energetske solidarnosti. Naime, iako su financijski rizici i koristi vrlo različiti za različite države članice, mehanizam za korekciju tržišta predstavlja kompromis u duhu solidarnosti, u kojem su sve države članice suglasne doprinijeti korekciji tržišta i prihvatiti ista ograničenja za formiranje cijena, iako se razina nepravilnog funkcioniranja mehanizma formiranja cijena i financijski učinci cijena izvedenica na gospodarstvo razlikuju među državama članicama. Mehanizam za korekciju tržišta stoga bi ojačao solidarnost Unije u izbjegavanju prekomjernih cijena, koje su za mnoge države članice neodržive čak i u kratkim razdobljima. Predloženom mjerom pomoći će se u nastojanjima da poduzeća za opskrbu plinom iz svih država članica mogu kupovati plin po razumnim cijenama u duhu solidarnosti.
- (44) Zbog nestabilne i nepredvidive situacije na tržištu prirodnog plina na početku zimske sezone važno je osigurati primjenu mehanizma za korekciju tržišta što je prije moguće ako su ispunjeni uvjeti koji opravdavaju njegovu aktivaciju. Ova bi Uredba stoga trebala stupiti na snagu 1. veljače 2023. Dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se primjenjivati od 15. veljače 2023. Obveza ESMA-e i ACER-a da dostave izvješće s preliminarnim podacima trebala bi se primjenjivati retroaktivno od 1. siječnja kako bi se potrebne informacije dobile na vrijeme.

DONIJELO JE OVU UREDBU:

POGLAVLJE I. – PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Ovom se Uredbom uspostavlja privremeni mehanizam za korekciju tržišta za naloge za trgovanje izvedenicama TTF-a, i izvedenicama povezanim s drugim virtualnim točkama trgovanja u skladu s člankom 5.c, kako bi se ograničili slučajevi pretjerano [...] visokih cijena plina u Europskoj uniji[...] koje ne odražavaju cijene na svjetskom tržištu. .

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

- 0.a „izvedenica TTF-a” znači robna izvedenica kako je definirana u članku 2. stavku 1. točki 30. Uredbe (EU) br. 600/2014 kojom se trguje na uređenom tržištu, a odnosni instrument joj je transakcija na virtualnoj točki trgovanja TTF (Title Transfer Facility), kojom upravlja Gasunie Transport Services B.V.;
- 0.b „izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja” znači robne izvedenice kako su definirane u članku 2. stavku 1. točki 30. Uredbe (EU) br. 600/2014 kojima se trguje na uređenom tržištu, a odnosni instrument im je transakcija na virtualnoj točki trgovanja plinom u Uniji;
- 0.c „virtualna točka trgovanja” znači nefizička komercijalna točka unutar ulazno-izlaznog sustava u kojoj se plinovi razmjenjuju između prodavatelja i kupca bez potrebe za rezerviranjem transportnog ili distribucijskog kapaciteta;

1. „izvedenica TTF-a s najkraćim dospeljećem” znači izvedenica TTF-a koja ima najbliži datum isteka među izvedenicama s jednomjesečnim dospeljećem kojima se trguje na određenom uređenom tržištu;
- 1.a „jednogodišnja izvedenica TTF-a s najkraćim dospeljećem” znači izvedenica TTF-a koja ima najbliži datum isteka među izvedenicama s dvanaestomjesečnim dospeljećem kojima se trguje na određenom uređenom tržištu;
2. „referentna cijena” znači, ako je dostupna, dnevna prosječna cijena:
 - procjene cijena pokazatelja UPP-a „Northwest Europe Marker” [...] utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „Daily Spot Northwest Europe Marker (NWE)”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V., Nizozemska, i pokazatelja „Northwest Europe des – half-month 2”, kojim upravlja društvo Argus Benchmark Administration B.V., Nizozemska, uz konverziju procjena cijena UPP-a u američkim dolarima (USD) po milijunu britanskih toplinskih jedinica (MMBtu) u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura Europske središnje banke i uz stopu konverzije od 1 MMBtu u 0,293071 kWh;
 - procjene cijena pokazatelja UPP-a „Mediterranean Marker” utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „Daily Spot Mediterranean Marker (MED)”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V., Nizozemska, i dnevnog prosjeka pokazatelja „Iberian peninsula des - half-month 2”, „Italy des - half-month 2” i „Greece des - half-month 2”, kojima upravlja društvo Argus Benchmark Administration B.V., Nizozemska, uz konverziju procjena cijena UPP-a u američkim dolarima (USD) po milijunu britanskih toplinskih jedinica (MMBtu) u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura Europske središnje banke i uz stopu konverzije od 1 MMBtu u 0,293071 kWh;

– procjene cijena pokazatelja UPP-a „Northeast Asia Marker” utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „LNG Japan/Korea DES 2 Half-Month”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V., Nizozemska, i pokazatelja „Northeast Asia des (ANEA) - half-month 2”, kojim upravlja društvo Argus Benchmark Administration B.V., Nizozemska, uz konverziju procjena cijena UPP-a u američkim dolarima (USD) po milijunu britanskih toplinskih jedinica (MMBtu) u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura Europske središnje banke i uz stopu konverzije od 1 MMBtu u 0,293071 kWh;

– cijene namire za izvedenice NBP-a s najkraćim dospelom, kako ju je objavilo društvo ICE Futures Europe, Ujedinjena Kraljevina; uz konverziju penija po termu u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura Europske središnje banke i stopu konverzije od 1 terma u 29,3071 kWh;

– cijene iz dnevne procjene cijena koju provodi ACER na temelju članka 18. Uredbe Vijeća (EU) [XXXX/2022];[...]

3. „uređeno tržište” znači uređeno tržište kako je definirano u članku 4. stavku 1. točki 21. Direktive 2014/65/EU;
4. „operator uređenog tržišta” znači tržišni operator kako je definiran u članku 4. stavku 1. točki 18. Direktive 2014/65.

POGLAVLJE II. – MEHANIZAM ZA KOREKCIJU TRŽIŠTA

Članak 3.

Praćenje cijena

- (0) ACER stalno prati kretanja referentne cijene, cijene namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospelom i cijene namire za izvedenice s najkraćim dospelom koje su povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja. U tu svrhu,
- Platts Benchmark B.V. obavješćuje ACER svaki dan najkasnije do [21.00 sat] (SEV) o dnevnim procjenama cijena UPP-a sljedećih pokazatelja: „Daily Spot Mediterranean Marker (MED)”, „Daily Spot Northwest Europe Marker (NEW)” i „Japan Korea Marker (JKM)”, a
 - Argus Benchmark Administration B.V. obavješćuje ACER svaki dan najkasnije do [21.00 sat] (SEV) o dnevnim procjenama cijena UPP-a sljedećih pokazatelja: „Northwest Europe des – half-month 2”, „Iberian peninsula des - half-month 2”, „Italy des - half-month 2”, „Greece des - half-month 2” i „Northeast Asia des (ANEA) - half-month 2”[...].
- (1) Na temelju informacija primljenih u skladu sa stavkom 1. ACER svaki dan izračunava referentnu dnevnu cijenu i objavljuje je na svojim internetskim stranicama najkasnije do 23.59 sati po srednjoeuropskom vremenu.

Članak 3.a

Korekcija tržišta

1. Mehanizam za korekciju tržišta za cijenu namire za jednogodišnje izvedenice TTF-a s najkraćim dospijećem primjenjuje se od 15. veljače 2023. Mehanizam za korekciju tržišta aktivira se putem korekcije tržišta koja nastaje kada cijena namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospijećem, kako ju je objavio ICE Endex B.V., Nizozemska:
 - (a) premaši 180 EUR/MWh tijekom tri radna dana i
 - (b) iznosi 35 EUR više od referentne cijene tijekom razdoblja iz podstavka (a).
- 1.a Nakon donošenja provedbenog akta na temelju članka 5.c stavka 1. dolazi i do korekcije tržišta koja se odnosi na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u tom provedbenom aktu u skladu s kriterijima iz članka 5.c stavka 2.
- 1.b Ako primijeti da je došlo do korekcije tržišta, ACER na svojim internetskim stranicama najkasnije do 23.59 sati po srednjoeuropskom vremenu na jasan i vidljiv način objavljuje obavijest da je došlo do korekcije tržišta („obavijest o korekciji tržišta”) i obavještuje Komisiju, ESMA-u, Europsku središnju banku („ESB”) i Vijeće o korekciji tržišta.
- 1.c Operateri uređenih tržišta na tržištu izvedenica TTF-a i sudionici na tržištu izvedenica TTF-a svakodnevno prate internetske stranice ACER-a.

- 1.ca Od dana nakon objave obavijesti o korekciji tržišta operateri uređenih tržišta ne prihvaćaju, a sudionici na tržištu izvedenica TTF-a ne dostavljaju naloge za izvedenice TTF-a koji istječu u razdoblju od datuma isteka izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem do datuma isteka jednogodišnje izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem, s cijenama od 35 EUR/MWh iznad referentne vrijednosti koju je ACER objavio prethodnog dana („dinamično ograničenje trgovanja”). Ako je referentna cijena niža od 145 EUR, dinamično ograničenje trgovanja ostaje na iznosima od 145 EUR i 35 EUR.
- 1.d Nakon donošenja provedbenog akta na temelju članka 5.c stavka 1. dinamično ograničenje trgovanja primjenjuje se na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u tom provedbenom aktu u skladu s kriterijima iz članka 5.c stavka 2.
- 1.e Nakon što ga ACER aktivira, dinamično ograničenje trgovanja primjenjuje se najmanje 20 radnih dana, osim ako ga Komisija suspendira u skladu s člankom 5. ili se deaktivira u skladu s člankom 4. stavkom 0.

3. Kako bi Komisija prema potrebi mogla brzo suspendirati ACER-ovu aktivaciju mehanizma za korekciju tržišta, ako na temelju rezultata ACER-ova praćenja na temelju članka 3. stavka 0. postoje konkretne naznake da je korekcija tržišta na temelju članka 3.a stavka 1. točke (b) neminovna, Komisija bez odgode poziva Europsku središnju banku („ESB”), Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala („ESMA”) i, prema potrebi, Europsku mrežu operatora transportnih sustava za plin („ENTSO”) i Koordinacijsku skupinu za plin osnovanu na temelju Uredbe (EU) 2017/1938 da dostave procjenu učinka moguće korekcije tržišta na sigurnost opskrbe, protok plina unutar EU-a i financijsku stabilnost. U procjeni se uzimaju u obzir kretanja cijena na drugim relevantnim organiziranim tržištima, posebno u Aziji ili SAD-u, kako se odražavaju u „Joint Japan Korea Marker” ili „Henry Hub Gas Price Assessment”, kojima upravlja Platts Benchmark B.V. i koje objavljuje S&P Global Inc., New York.
7. Nakon što procijeni učinak ograničenja trgovanja na potrošnju plina i električne energije te napredak u ostvarivanju ciljeva smanjenja potražnje iz članaka 3. i 5. Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369 i članaka 3. i 4. Uredbe Vijeća (EU) 2022/1854, Komisija može predložiti i izmjenu Uredbe Vijeća (EU) 2022/1369 radi prilagodbe novoj situaciji.
8. U slučaju korekcije tržišta Komisija bez nepotrebne odgode traži od ESB-a savjet o riziku od nenamjernih poremećaja stabilnosti i urednog funkcioniranja tržišta energetskih izvedenica.

Članak 4.

Deaktivacija mehanizma za korekciju tržišta

0. Dinamično ograničenje trgovanja iz članka 3.a stavaka 1.ca i 1.d deaktivira se 20 radnih dana nakon korekcije tržišta u skladu s člankom 3.a stavkom 1.e, ili kasnije, ako je referentna cijena niža od 145 EUR/MWh tijekom tri uzastopna radna dana.
1. Kada Komisija proglasi izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije, posebno u slučaju znatnog pogoršanja opskrbe plinom koje dovodi do situacije u kojoj opskrba plinom nije dovoljna za zadovoljavanje preostale potražnje za plinom („racioniranje”), u skladu s člankom 12. stavkom 1. Uredbe (EU) 2017/1938, deaktivira se dinamično ograničenje trgovanja iz članka 3.a stavaka 1.ca i 1.d.
2. ACER bez odgode objavljuje obavijest na svojim internetskim stranicama i obavještuje Komisiju, ESMA-u, ESB i Vijeće da je došlo do deaktivacije iz stavka 0. („obavijest o deaktivaciji”).

Članak 5.

Suspenzija mehanizma za korekciju tržišta

- (0)** ESMA, ACER, Koordinacijska skupina za plin i ENTSOG stalno prate učinke dinamičnog ograničenja trgovanja na financijska i energetska tržišta i sigurnost opskrbe u slučaju aktivacije mehanizma za korekciju tržišta.
2. Na temelju praćenja iz stavka 0. Komisija putem provedbene odluke suspendira mehanizam za korekciju tržišta u bilo kojem trenutku ako dođe do nenamjernih poremećaja na tržištu ili očitih rizika od takvih poremećaja koji negativno utječu na sigurnost opskrbe, protok plina unutar EU-a ili financijsku stabilnost („odluka o suspenziji”). U procjeni Komisija posebno uzima u obzir ako aktivirani mehanizam za korekciju tržišta:
- (a) ugrožava sigurnost opskrbe plinom u Uniji[...] Elementi koje treba uzeti u obzir pri procjeni rizika za sigurnost opskrbe jesu moguće znatno odstupanje jedne od sastavnica referentne cijene na temelju članka 2. stavka 2. u usporedbi s povijesnim trendom i znatan pad tromjesečnog uvoza UPP-a u Uniju u usporedbi s istim tromjesečjem prethodne godine;

- (b) odvija se u razdoblju u kojem ciljevi obveznog smanjenja potražnje u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2022/1369 nisu ispunjeni na razini Unije, negativno utječe na napredak u provedbi cilja smanjenja potrošnje plina u skladu s člankom 3. Uredbe (EU) 2022/1369, uzimajući u obzir potrebu osiguravanja da se cjenovnim signalima potiče smanjenje potražnje, ili dovodi do općeg povećanja potrošnje plina od 15 % u jednom mjesecu ili od 10 % u dva uzastopna mjeseca u usporedbi s odgovarajućom prosječnom potrošnjom za iste mjesece tijekom pet uzastopnih godina koje su prethodile datumu stupanja na snagu ove Uredbe, na temelju podataka o potrošnji plina i smanjenju potražnje za plinom primljenih od država članica u skladu s člankom 8. [...] Uredbe (EU) 2022/1369;
- (c) prema ACER-ovim podacima o praćenju sprečava tržišno utemeljen protok plina unutar EU-a;
- (d) prema izvješću ESMA-e o učinku aktivacije mjere za korekciju tržišta i bilo kojem savjetu ESB-a koji je u tu svrhu zatražila Komisija, utječe na stabilnost i uredno funkcioniranje tržišta energetske izvedenice, osobito dovodi do znatnog povećanja maržnih poziva ili znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije u jednom mjesecu, u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine, ili do znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a izvan EU-a;
- (e) znatno se razlikuje od tržišnih cijena plina na različitim organiziranim tržištima u Uniji i na drugim relevantnim organiziranim tržištima, posebno u Aziji ili SAD-u, kako se odražavaju u „Joint Japan Korea Marker” ili „Henry Hub Gas Price Assessment”, kojima upravlja Platts Benchmarks B.V., Nizozemska;
- (f) utječe na valjanost postojećih ugovora o opskrbi plinom, uključujući dugoročne ugovore o opskrbi plinom.

3. Odluka o suspenziji donosi se bez nepotrebne odgode i objavljuje u *Službenom listu Europske unije*. Od dana nakon objave odluke o suspenziji, i onoliko dugo koliko je navedeno u toj odluci o suspenziji, dinamično ograničenje trgovanja iz članka 3.a stavaka 1.ca i 1.d prestaje se primjenjivati.
4. ACER, ESMA, Koordinacijska skupina za plin i ENTSOG pomažu Komisiji u zadaćama u skladu s člancima 3.a, 4. i 5. Izvješće ESMA-e na temelju stavka 2. točke (d) izdaje se najkasnije u roku od 48 sati ili u hitnim slučajevima na zahtjev Komisije isti dan.
- 4.a Pri obavljanju svojih zadaća na temelju članaka 3.a, 4. i 5. Komisija se može savjetovati s ESB-om o svim pitanjima koja se odnose na njezinu zadaću na temelju članka 127. stavka 5. UFEU-a da doprinese neometanom vođenju politika koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava.

Članak 5.a

Čuvanje poslovne tajne

1. Sve povjerljive informacije primljene, razmijenjene ili prenesene na temelju ove Uredbe podliježu obvezi čuvanja poslovne tajne utvrđene u stavku 2.
2. Obveza čuvanja poslovne tajne primjenjuje se na sve osobe koje rade ili su radile za ACER, ili bilo koje tijelo ili poduzeće na tržištu, ili za fizičku ili pravnu osobu kojima je nadležno tijelo delegiralo svoje ovlasti, uključujući revizore i stručnjake s kojima nadležna tijela imaju ili su imala ugovore.
3. Informacije koje podliježu obvezi čuvanja poslovne tajne ne smiju se otkrivati drugoj osobi ili tijelu, osim na temelju odredaba utvrđenih pravom Unije ili nacionalnim pravom.
4. Sve informacije razmijenjene među nadležnim tijelima iz ove Uredbe koje se odnose na poslovanje ili operativne uvjete i druga ekonomska ili osobna pitanja smatraju se povjerljivima i podliježu zahtjevima čuvanja poslovne tajne, osim ako nadležno tijelo u trenutku dostave izjavi da se te informacije mogu objaviti ili da je njihova objava potrebna zbog sudskog postupka.

Članak 5.b
Procjena učinaka

(0) ESMA i ACER procjenjuju učinke mehanizma za korekciju tržišta na financijska i energetska tržišta i sigurnost opskrbe, posebno kako bi provjerili jesu li ključni elementi mehanizma za korekciju tržišta i dalje primjereni s obzirom na kretanja na financijskom i energetsom tržištu te u odnosu na sigurnost opskrbe.

0.a ESMA i ACER pri procjeni učinaka posebno provode analizu kriterija na temelju članka 5.c stavka 2. Procjenom se posebno provjerava je li ograničenje na izvedenice TTF-a dovelo do arbitraže sudionika na tržištu između korigiranih i nekorigiranih izvedenica s negativnim učinkom na financijska ili energetska tržišta te na štetu potrošača.

0.aa ESMA i ACER također procjenjuju:

- je li isključivanje izvanburzovnog („OTC”) trgovanja iz područja primjene ove Uredbe dovelo do znatnog premještanja trgovanja izvedenicama TTF-a na izvanburzovna tržišta te pritom ugrozilo stabilnost financijskih ili energetske tržišta;
- i je li mehanizam za korekciju tržišta doveo do znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije i znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a na mjesta trgovanja izvan EU-a.

ESMA i ACER usto procjenjuju je li potrebno preispitati sljedeće:

- elemente koji su uzeti u obzir za referentnu cijenu na temelju članka 2. stavka 2.;
- uvjete iz članka 3.a stavka 1.;
- dinamično ograničenje trgovanja iz članka 3.a stavka 1.ca.

0.a Izvješća ESMA-e i ACER-a na temelju stavka 1. podnose se Komisiji do 1. ožujka 2023. ESMA i ACER najkasnije do 23. siječnja 2023. objavljuju izvješće s preliminarnim podacima o uvođenju mehanizma za korekciju tržišta.

Proširenje na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja

1. Na temelju procjene iz članka 5.b stavka 0. Komisija provedbenim aktom u skladu s člankom 5.e stavkom 2. najkasnije do 31. ožujka 2023. utvrđuje tehničke pojedinosti za primjenu mehanizma za korekciju tržišta na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja.
U slučaju da primjena mehanizma za korekciju tržišta na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja dovede do znatnih negativnih učinaka na financijska tržišta ili tržišta plina u skladu s kriterijima utvrđenima u stavku 2., Komisija iznimno isključuje određene izvedenice iz primjene mehanizma za korekciju tržišta.
2. Komisija odlučuje o tehničkim pojedinostima provedbe i odabire izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja koje će možda morati isključiti iz mehanizma za korekciju tržišta, posebno na temelju sljedećih kriterija:
 - a) dostupnosti informacija o cijenama izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja;
 - b) likvidnosti izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja;
 - c) učinka koji bi uključivanje izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja imalo na protok plina unutar EU-a i sigurnost opskrbe;
 - d) učinka koji bi uključivanje izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja imalo na stabilnost financijskih tržišta, uzimajući u obzir učinak na moguće zahtijevanje dodatnih marži kao kolaterala.

Članak 5.d

Preispitivanje

Komisija može prema potrebi predložiti izmjenu ove Uredbe kako bi se u njezino područje primjene uključile izvedenice kojima se izvanburzovno („OTC”) trguje ili kako bi se preispitali elementi koji se uzimaju u obzir za referentnu cijenu na temelju članka 2. stavka 2., posebno uzimajući u obzir davanje različite važnosti tim elementima, uvjeti za aktivaciju mehanizma za korekciju tržišta iz članka 3.a stavka 1. točaka (a) i (b) i dinamično ograničenje trgovanja iz članka 3.a stavka 1.c. Prije podnošenja takvog prijedloga Komisija se savjetuje s ESB-om, ESMA-om, ACER-om, Koordinacijskom skupinom za plin, ENTSOG-om i, prema potrebi, drugim relevantnim dionicima.

Članak 5.e

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

POGLAVLJE III. – ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 6.

Stupanje na snagu

1. Ova Uredba stupa na snagu 1. veljače 2023. Primjenjuje se od tog dana na razdoblje od godinu dana.

Članak 3.a primjenjuje se od 15. veljače 2023. Članak 5.b stavak 0.a primjenjuje se retroaktivno od 1. siječnja 2023.

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:
 - (a) ugovore o izvedenicama TTF-a sklopljene prije stupanja na snagu ove Uredbe;
 - (b) kupnju i prodaju izvedenica TTF-a kako bi se uravnotežili ili smanjili ugovori o izvedenicama TTF-a sklopljeni prije stupanja na snagu ove Uredbe;
 - (c) kupnju i prodaju izvedenica TTF-a u okviru postupka za upravljanje neispunjenim obvezama koji provode središnje druge ugovorne strane, uključujući izvanburzovno trgovanje registrirano na uređenom tržištu za potrebe poravnanja.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u Strasbourgu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
